

PRAVIDLA PRO PODÁNÍ NÁLEZOVÉ ZPRÁVY O TERÉNNÍM ARCHEOLOGICKÉM VÝZKUMU

Platná k 4.3.2020

1. Základní pojmy

- a) **Nálezová zpráva** je dokument obsahující základní popis a výsledky terénního archeologického výzkumu. Jejím cílem je umožnit myšlenkovou rekonstrukci prozkoumaného archeologického kontextu v jeho rysech podstatných pro vědecký výzkum, tj. zachytit relevantní vztahy mezi nemovitými a movitými nálezy, stratigrafickými jednotkami a dalšími prvky archeologického kontextu. Nálezová zpráva se skládá z výběru terénní dokumentace a dalších informací a sama je součástí terénní dokumentace. Její obsah a struktura jsou dány touto směrnici.
- b) **Archiv terénní dokumentace** je soubor nálezových zpráv a další terénní dokumentace, utříděný a popsáný metadaty tak, aby umožnil širší badatelské využití dokumentů nad rámec nálezové zprávy. Jeho obsah je dán „dobrou praxí“ v oboru archeologie. Archivem se též rozumí pracoviště, které je správou souboru pověřeno.
- c) **Digitální repozitář** je soubor digitálních a digitalizovaných dokumentů z archeologického výzkumu vznikající v jakékoli jeho fázi. Je udržovaný trvale jako záloha digitálních dat a badatelský zdroj pro interní potřebu organizace bez podrobného popisu dokumentů.
- d) **Terénní dokumentace** jsou dokumenty bezprostředně související s terénním archeologickým výzkumem a popisující prozkoumaný archeologický kontext slovem, kresbou, fotografií, digitálním objektem nebo souborem popisných atributů.
- e) Předepsaný a/nebo doporučený obsah výše uvedených souborů terénní dokumentace blíže stanovuje kap. 5 těchto pravidel.

2. Části nálezové zprávy

Nálezová zpráva o archeologickém výzkumu (dále NZ) se skládá z těchto částí:

- a) identifikátor příslušného projektu nebo samostatné archeologické akce;
- b) stručný strukturovaný záznam o příčinách, průběhu a výsledcích výzkumu jako podklad pro databázi výsledků archeologických výzkumů (tzv. Zpráva/Záznam o archeologické akci, dále ZAA);
- c) prostorová identifikace výzkumu jeho přiřazením k existující jednotce (jednotkám) PIAN (prostorová identifikace archeologických nálezů) nebo vytvořením nové jednotky (nových jednotek) PIAN;
- d) textová část, zahrnující slovní popis příčin, průběhu a výsledků výzkumu podle kap. 4;
- e) terénní dokumentace (plány, fotografie, data aj.) podle kap. 5;
- f) seznamy všech jednotek prozkoumaného archeologického kontextu a všech částí vytvořeného archeologického fondu (movitých nálezů, vzorků, dokumentace aj.) podle kap. 6;
- g) expertní posudky, konzervační zprávy (byly-li vypracovány k datu podání NZ);
- h) další přílohy, pokud byly vypracovány, jako např. projekt archeologického výzkumu, zápisy z komisí, závazné stanovisko příslušného výkonného orgánu památkové péče v případě výzkumu na území kulturní památky nebo národní kulturní památky apod.

V případech, kdy nedošlo k zásahu do archeologických situací, odběru vzorků a přemístění movitých nálezů z jejich původního uložení a kdy s ohledem na celkový charakter a rozsah zjištění není podrobný popis nutný, může být NZ podána pouze v rozsahu ZAA.

Všechny prostorové souřadnice uváděné v rámci NZ a jejich příloh jsou uváděny v jednom zvoleném souřadném systému, a to S-JTSK, WGS-84 (decimální stupně) nebo WGS84-UTM. Všechny výškopisné souřadnice jsou uváděny ve výškovém systému Bpv (baltský po vyrovnání).

3. Způsob odevzdání nálezové zprávy

- a) ZAA se podává záznamem v informačním systému AMČR a v jeho rámci se vytváří či připojuje jednotka (jednotky) PIAN.
- b) Ostatní části NZ se podávají rovněž prostřednictvím AMČR, a to v podobě jednoho souboru PDF rozčleněného do kapitol odpovídajících výše uvedeným částem. V případech, kdy velikost souboru PDF přesahuje 100 MB, musí být soubor podávajícím pracovníkem (autorem) rozdělen do více dílů (souborů).
- c) Obsah ZAA musí být věcně shodný s obsahem ostatních částí NZ, zejména musí postihovat všechny zastoupené komponenty a základní popis archeologické akce; v opačném případě bude ZAA (záznam) vrácena autorovi k doplnění.
- d) V případě, že je NZ neúplná nebo vykazuje jiné nedostatky, bude prostřednictvím AMČR vrácena autorovi k dopracování.

4. Textová část NZ

Textová část NZ svým rozsahem zohledňuje metodu a rozsah výzkumu a počet či význam zjištěných archeologických nálezů. Zpravidla obsahuje údaje podle následující osnovy:

a) Titulní stranu a evidenční list se souhrnem základních informací o projektu/akci

- 1) podoba titulní strany a evidenčního listu je specifikována ve vzoru na konci tohoto dokumentu;
- 2) jako podklad evidenčního listu lze použít výpis vyplněného formuláře z AMČR, který se vygeneruje pomocí tlačítka „Výpis“ u patřičného záznamu o projektu/akci.

b) Podnět a okolnosti terénního výzkumu

- 1) podnět k provedení výzkumu, časový a organizační průběh terénních prací a okolnosti jejich realizace, příp. komplikace;
- 2) dodavatelé subdodávek, např. firmy provádějící geodetické zaměření, speciální průzkum, odběr a vyhodnocení ekofaktů, servisní (kopáčské a technické) práce;
- 3) odborní koreferenti výzkumu;
- 4) časové vymezení a organizační zajištění následného („mimoterénního“, laboratorního) ošetření, zpracování a vyhodnocení archeologického fondu.

c) Geografický a sídelní kontext naleziště

- 1) lokalizace výzkumu názvem tratí, ulice, parcelním číslem apod.;
- 2) prostorová identifikace místa a rozsahu výzkumu uvedením prostorových souřadnic;
- 3) stručný popis prostředí nálezu, tj. krajinný ráz, geologická a geomorfologická situace, půdní pokryv apod.

d) Historie naleziště a jeho bezprostředního okolí

- 1) údaje o předchozích výzkumech na lokalitě, příp. předchozích sezónách výzkumu;
- 2) význam lokality z hlediska dosud známých poznatků.

e) Cíle a metoda výzkumu

- 1) vědecké cíle archeologického výzkumu a jeho strategie;
- 2) popis nadloží, způsobu skrývek a metody odkryvu;
- 3) metody výzkumu a jejich zdůvodnění ve vztahu ke stanoveným cílům; v případě vzorkování plochy (kdy záchranný výzkum není proveden na celém území dotčeném stavbou) je třeba výběr vzorku zdůvodnit;
- 4) přehled systému dokumentace a evidence movitých a nemovitých archeologických nálezů, hesláře použité k popisu terénních situací;

- 5) výčet druhů odebíraných vzorků artefaktů, ekofaktů a přírodních faktů, příp. výčet na místě provedených speciálních odborných analýz; zdůvodnění jejich výběru, rozsahu a množství.

f) Popis terénní situace

- 1) charakteristika archeologických sond, jejich rozsah a způsob rozvržení;
- 2) popis stratigrafických jednotek či jiných analytických částí archeologického kontextu s odkazy na dokumentaci, popis podloží;
- 3) popis vyšších jednotek archeologických nálezů (struktur, objektů, komplexů) a jejich datování (s odkazem na konkrétní nálezy) a předběžná interpretace;
- 4) model chronologicko-vývojových horizontů s vývojovým diagramem (tzv. Harrisovou maticí), pokud jeho vytvoření terénní analýza umožňovala a pokud byl tento přístup pro daný typ archeologického kontextu relevantní.

g) Zhodnocení výsledků výzkumu

- 1) stručné shrnutí poznatků, zhodnocení míry, v jaké výzkum odpověděl na řešené vědecké otázky a nastínění nových otázek, které výzkum otevřel;
- 2) výčet funkčně chronologických komponent a základní interpretace zachyceného archeologického kontextu ve smyslu intenzity zachycených aktivit, jejich kontinuity a souvisejících událostí;
- 3) stručný přehled mimořádných nálezů;
- 4) shrnutí závěrů koreferentů a odborných komisí s odkazy na zápisy z jednání;
- 5) návrh dalšího postupu výzkumu (u zjišťovacích výzkumů);
- 6) vyhodnocení prostoru lokality z hlediska budoucí archeologické památkové péče a návrh režimu budoucí ochrany;
- 7) sdělení, zda a v jakém rozsahu zůstaly i po ukončení výzkumu zachovány archeologické nálezové situace a zda i nadále lze místo výzkumu považovat za území s archeologickými nálezy;
- 8) odkazy na dosavadní publikace výsledků výzkumu a uvedení jiných forem dosavadního zpřístupnění výsledků výzkumu veřejnosti;
- 9) místo, kde jsou aktuálně uloženy movité archeologické nálezy, příp. sbírkotvorná instituce, do které mají být předány.

h) Použité prameny a literatura

5. Terénní dokumentace

Do archivu terénní dokumentace se ukládá:

- a) nálezová zpráva;
- b) výběr jakékoli další analogové a digitální dokumentace, který vedoucí výzkumu/autor NZ považuje za relevantní a užitečný z hlediska budoucího badatelského využití a s jeho přijetím souhlasí odpovědný pracovník archivu. Předávající zajišťuje odpovídající utřídění a popis dokumentů.

Součástí nálezové zprávy jsou:

- a) výřez ze Základní mapy ČR v měřítku 1: 10 000 nebo katastrální mapy s vyznačením místa výzkumu;
- b) celkový plán výzkumu s rozložením sond, objektů, stratigrafických jednotek, řezů atd. v přiměřeném měřítku;
- c) dílčí půdorysné plány a řezy, zpravidla v měřítku 1:10 až 1:100, s popisem stratigrafických jednotek (objektů, vrstev, stavebních konstrukcí apod.);
- d) fotografie terénních situací s vyloučením variant, tj. ve výběru zahrnujícím pro každou relevantní část terénního výzkumu jen jeden, nevhodnější snímek. Snímky jsou doprovozeny popisem zahrnujícím označením fotografovaného objektu, jméno autora a rok pořízení snímku;

- e) výběrová obrazová dokumentace movitých nálezů a dalších částí terénní dokumentace, pokud to autor považuje za přínosné, s odpovídajícím popisem;
- f) popis způsobu uložení a zpřístupnění ostatní terénní dokumentace, která není součástí NZ;

Terénní dokumentace vkládaná do nálezové zprávy musí splňovat tyto podmínky:

- a) plány vkládané do nálezové zprávy jsou revidovanou, příp. upravenou verzí původní terénní dokumentace, může (ale nemusí) jít i čistopisy připravované pro publikaci;
- b) popis celkových i dílčích plánů je úplný a čitelný;
- c) na celkovém plánu jsou vyznačeny úseky dokumentovaných řezů a nejméně dva body s uvedením prostorových souřadnic;
- d) na každém plánu je uvedeno jeho měřítko, na půdorysných plánech orientace k severu a nejméně dva body s uvedením prostorových souřadnic, úseky dokumentovaných řezů a jejich koncové body s popisem a nivelační body s uvedením nadmořské výšky. Na řezech je uvedeno označení vrstev, koncové body řezů s označením a rovina s uvedenou nadmořskou výškou;
- e) na kolmých snímcích a fotoplánech je uvedeno měřítko a vyznačeny vřícovací body s připojeným seznamem jejich prostorových souřadnic a nadmořské výšky;
- f) fotografie obsahují označení (identifikátor) fotografovaného objektu a měřítko;
- g) na jednu stranu NZ ve formátu A4 mohou být vloženy maximálně 4 fotografie (tj. delší strana snímku nesmí být menší než 13 cm), optimální rozlišení fotografií v NZ je 200 dpi.

Veškeré dokumenty vzniklé v souvislosti s archeologickým výzkumem, které nejsou součástí NZ, ale jejich uchování je žádoucí (např. originály snímků, terénní záznamy, kresebné podklady, originály plánů, deník výzkumu, evidence docházky, geodetická a jiná analytická data apod.), musí být dlouhodobě bezpečně uloženy v digitálním repozitáři v důvěryhodném dlouhodobém úložišti a veřejně přístupné. Popis způsobu uložení a zpřístupnění těchto dokumentů je nedílnou součástí NZ.

6. Seznamy

Seznamy archeologických situací a objektů archeologického fondu zahrnují:

- a) seznam sond, pokud není součástí kap. 4 písm. f),
- b) seznam stratigrafických jednotek (komplexů, objektů), pokud není součástí kap. 4 písm. f),
- c) seznam geodeticky zaměřených bodů s popisem,
- d) seznam movitých nálezů (tzv. přírůstkový seznam – seznam sáčků) s uvedením obsahu (druhu nálezů), kvantifikací (počet kusů, příp. celková hmotnost), datem odběru a veškerými údaji zachycujícími vztah nálezů k stratigrafickým jednotkám a dalším částem archeologického fondu;
- e) seznam v terénu odebraných vzorků ekofaktů a přírodních faktů;
- f) seznam vzorků odebraných z nálezů v laboratoři ke speciálním analýzám;
- g) seznam plánů, fotoplánů, kolmých snímků, fotografií a dalších dokumentů zahrnutých v NZ jako obrazové přílohy s odpovídajícím popisem. Seznamy se vytvářejí i tehdy, je-li popis dokumentace uveden v popiskách příloh;
- h) seznam fotografií s odpovídajícím popisem.

7. Osobní údaje

Součástí NZ nesmí být osobní údaje oznamovatele, stavebníka ani jiných osob dotčených archeologickým výzkumem, vyjma nezbytných bibliografických údajů a údajů souvisejících s odborným obsahem NZ a prováděním archeologického výzkumu či zpracování jeho výsledků (např. jména autorů, spolupracovníků, expertů, členů výzkumného týmu apod.).

[VZOR – titulní strana nálezové zprávy]

Název výzkumu/zprávy

Nálezová zpráva o terénním archeologickém výzkumu

[číslo projektu v AMČR a v organizaci, která výzkum provedla, např.:]

projekt M-201800001 (007/2018)

[číslo nálezové zprávy v archivu organizace, která výzkum provedla, např.:]

NZ č. j. 010/2018

Název organizace

Rok vyhotovení NZ

[VZOR – evidenční list nálezové zprávy]

Evidenční list

Katastrální území:

Kraj:

Trať (ulice, parc. č.):

Souřadnice: [včetně uvedení zvoleného souřadného systému]

Památková ochrana (číslo a název NKP, KP, PR nebo PZ):

Dokumentovaná období:

Dokumentované areály:

Číslo projektu v AMČR:

Uživatelské číslo projektu/akce: [číslo projektu přidělené organizací, která výzkum provedla]

Uživatelské číslo jednací NZ: [přírůstkové číslo nálezové zprávy, pod kterým je evidována v archivu organizace, která výzkum provedla]

Inv. čísla nálezů: [rozsah čísel]

Uložení: [pokud je stanoveno, ve které sbírkotvorné instituci bude materiál trvale uložen]

Termín výzkumu:

Provádějící instituce:

Vedoucí výzkumu:

Technická spolupráce:

Zprávu podává:

Datum: